

BEKYMRINGSFULLT SKOLEFRAVÆR

HÅNDBOK FOR FOREBYGGING OG OPPFØLGING

Forord

I Norge har alle barn og unge mellom 6 og 16 år plikt til å gå på skolen. De aller fleste går på skolen frivillig og uten problemer. Noen elever uteblir fra opplæringen og får mye fravær. Dersom dette skjer over lengre tid vil det kunne skape vansker for videre skolegang.

Senja kommune ønsker å forebygge og håndtere alvorlig skolefravær. *Håndbok for forebygging og oppfølging av bekymringsfullt skolefravær* angir retningslinjer for dette arbeidet. Planen har en teoridel som beskriver arbeidet med å forebygge skolefravær, forståelse av fravær, hva som er et langvarig bekymringsfullt skolefravær og rutiner for oppfølging av fravær. Det er også utarbeidet en ressursbank som kan være til nytte når fraværet er bekymringsfullt.

Planen er utarbeidet i et samarbeid mellom skoleeier, rektornettverket, lærere og PPT. I tillegg har samarbeidsinstanser bidratt der det har vært naturlig. Senja kommune har tatt utgangspunkt Bærum kommune sin plan: *Fravær rutiner. Tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid*. I tillegg er *Håndbok for håndtering av skolefravær* fra Lenvik kommune benyttet.

Arbeidsgruppa har bestått av:

- Hege Therese Skogstad, Kristin Nitteberg og Bengt Viken fra PPT Senja
- Frode Fredriksen, Janne Røds, Wenche Jakobsen og Wibeke Eidissen fra rektornettverket
- Berit Nymo, Kari Lyshoel og Elisabeth B. Rognli fra skolene
- Trond Eidissen, skolefaglig rådgiver, Senja kommune

Håndboka skal være i bruk ved samtlige skoler i Senja kommune fra skolestart høsten 2020.

Finnsnes, 01.09.2020

NN

NN

NN

Forebygging av skolefravær

Det fins en rekke beskyttelsesfaktorer mot bekymringsfullt skolefravær i skolen som system og i relasjonene mellom menneskene som oppholder seg i skolen:

- En positiv skolekultur
- Positive relasjoner mellom voksne og barn
- De voksnes evne til å lede klasser og grupper
- Godt samarbeid mellom skole og hjem
- Gode rutiner og holdninger til skolefravær
- Handlingsplaner ved et høyt fravær
- Tidlig involvering av andre instanser

En positiv skolekultur

Skolens kultur påvirker elevenes trivsel på skolen og relasjonen mellom de voksne og elever. I en positiv skolekultur bryr barn og voksne seg om hverandre, samtidig som de voksne er gode rollemodeller for elevene. De har felles verdier, normer og mål, og alle på skolen føler tilhørighet til disse (Barr & Higgins d'Alessandro, 2007).

Elever som går på skoler hvor de voksne er opptatt av å se hver enkelt, motivere og være tydelige ledere, vil i større grad trives og være mer motivert for å være på skolen.

Positive relasjoner mellom voksne og barn

Barn og unge har et grunnleggende behov for å bli sett, oppleve tilhørighet, utvikle seg og oppleve mestring. Gode relasjoner mellom voksne og barn er helt sentrale byggeklosser i arbeidet med å skape både trygghet, trivsel og læring. Tilsvarende kan følelser som er på avveie hemme læring. Med gode, proaktive strategier, kan alle voksne på skolen bidra til at elevene bygger en god selvfølelse og får motivasjon for læring. De voksne kan hjelpe elevene med å regulere følelser og gi dem trøst og hjelp, i tillegg til at de kan være en trygg havn som utgangspunkt for utforskning.

De voksnes evne til å lede klasser og grupper

Gode relasjoner er viktig, men ikke tilstrekkelig for å skape en god skolehverdag. Gode rutiner og strukturer danner en ramme som gode relasjoner kan utvikle seg innenfor. Det frigjør tid og energi til læring. De voksnes evne til å lede klasser og grupper er en like viktig bærebjelke for læring og trivsel som det relasjoner er. I sin ledelse av klassen eller gruppa, styrer den voksne den sosiale samhandlingen mellom elevene. En proaktiv lærer, som er tett på elevgruppen, har mulighet til å fange opp dynamikken i gruppen tidlig.

Godt samarbeid mellom skole og hjem

Elevenes utvikling og læring er målet for samarbeid mellom hjem og skole. Dette gjelder både den skolefaglige læringen og den sosiale og personlige utviklingen. Foreldre er en avgjørende ressurs i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Når skolen og hjemmet samarbeider og

Hva er fravær?

Plikt til grunnskoleopplæring

Utdanningsdirektoratet (2019) definerer fravær i grunnskolen slik:

«Fravær i grunnskolen kan deles i dokumentert og udokumentert fravær. I grunnskolen er det to typer dokumentert fravær. Det er dokumentert fravær av helsemessige grunner og permisjon innvilget av skolen».

Bakgrunnen for at det kun er disse to fraværsgrunnene som godtas i grunnskolen, er elevens plikt til å delta i opplæringen (Opplæringsloven § 2-1). Når eleven er borte av helsemessige årsaker, er melding fra foreldrene gyldig dokumentasjon. Dersom eleven skal være borte fra skolen av andre årsaker, skal foreldrene ha søkt om permisjon.

Dokumentert og udokumentert fravær

En naturlig inndeling av skolefraværet kan være fravær med eller uten «gyldig grunn».

DOKUMENTERT FRAVÆR

er sykdom, innvilget permisjon eller fravær grunnet forhold eleven og foreldrene ikke rår over.

UDOKUMENTERT FRAVÆR

Dersom eleven har fravær uten foreldrenes viten og samtykke, vil det regnes som «udokumentert fravær». I tillegg regnes et hvert fravær som udokumentert inntil skolen har fått beskjed av foreldre om årsaken til fraværet og skolen har definert årsaken til fraværet som gyldig.

Et høyt fravær, uansett årsak, krever oppfølging fra skolen. Selv om årsaken er klart definert, vil mange elever trenge hjelp både faglig og sosialt. Det er også viktig å være klar over at barns helse henger nært sammen med deres psykososiale miljø, både på skolen, i familien og på fritiden. Hos elever med mye korttidsfravær, er det viktig å vurdere om det henger sammen med elevens skolesituasjon eller livssituasjonen for øvrig, selv om foreldre dokumenterer fraværet.

De vanligste årsakene til fravær er skulk, skolevegring, diffuse plager (hodepine, smerter, «vondter») eller at eleven faktisk er syk og må være hjemme (Havik, 2018).

Bekymringsfullt skolefravær

Det finnes mange begreper og definisjoner på skolefravær. Senja kommune har valgt å bruke begrepet bekymringsfullt skolefravær om skolefravær som krever tiltak. Det finnes ingen nedre grense for hvor stort fraværet kan være før det kalles bekymringsfullt. Kearney (2008) har forsøkt å beskrive ulike grader av skolevegringsatferd, slik at en lettere kan vurdere om det er pågående bekymringsfullt skolefravær. Gradene beskrives i et spekter på sju trinn:

1. Eleven møter opp på skolen etter press, men ber om å få slippe.
2. Gjentatt problematferd på morgenen (eller kvelden før), for å slippe gå på skolen.
3. Gjentatt forseinkomming på morgenen etterfulgt av fremmøte.
4. Eleven har periodevis fravær, eller fravær fra enkelttimer.
5. Gjentatt fravær eller fravær fra enkelttimer, blandet med fremmøte.
6. Eleven er helt borte fra skolen i perioder.
7. Eleven er borte fra skolen over en lengre periode.

Under ser vi en oversikt over hvordan Senja kommune definerer hva bekymringsfullt fravær innebærer.

BEKYMINGSFULLT SKOLEFRAVÆR

- Eleven møter opp på skolen etter press, og ber om å få slippe
- Eleven møter opp på skolen, men forlater den igjen
- Eleven har kommet for sent tre ganger på én måned
- Eleven er borte tre enkelttimer i løpet av en uke*
- Eleven er borte tre dager i løpet av en fireukersperiode*

* Dersom fraværet ikke er bekymringsfullt (f.eks. tannlege) kreves det ikke tiltak etter håndboken.

Når et bekymringsfullt skolefravær varer over tid, kalles det langvarig, bekymringsfullt skolefravær.

Langvarig bekymringsfullt skolefravær

Hvem utvikler langvarig, bekymringsfullt skolefravær?

Bekymringsfullt skolefravær oppstår uavhengig av etnisitet, sosioøkonomisk bakgrunn, evnenivå og kjønn. Lærevansker utløser ikke nødvendigvis bekymringsfullt skolefravær, men barn som er mye borte fra skolen mister ofte mye undervisning og kan få vansker med å følge den faglige progresjonen.

Bekymringsfullt skolefravær kan utvikle seg gradvis eller oppstå plutselig. Langvarig bekymringsfullt skolefravær kan oppstå i hele skoleforløpet, men har økt risiko ved skolestart, ved overganger, ved skolebytte, eller etter lengre ferier og sykefravær (Lysne, 1996).

Lysne (1996) har identifisert faktorer i både individet og omgivelsene som kan bidra til, eller beskytte mot, utvikling av langvarig bekymringsfullt skolefravær.

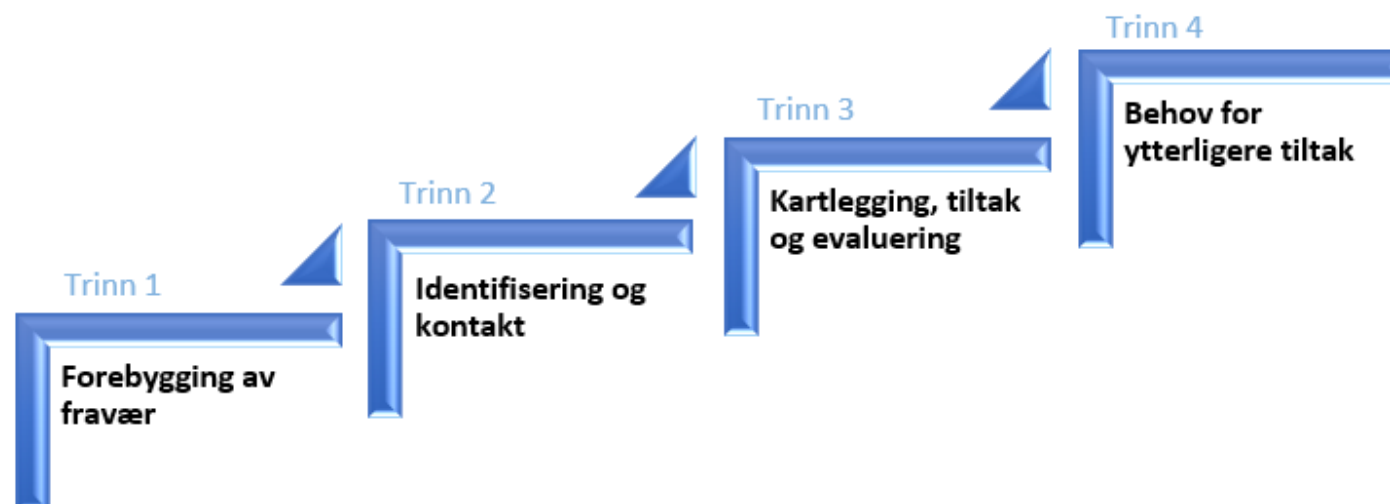
På neste side finner du en oversikt over risikofaktorer og beskyttende faktorer i eleven selv, familien og skolen.

Risikofaktorer	Beskyttende faktorer
Elev	
<ul style="list-style-type: none"> • Eleven har en psykisk sårbarhet • Eleven er innadventd • Eleven har prestasjonsangst • Eleven har bekymringer for andre ting enn skole (for eksempel foreldre) • Eleven har lærevansker • Lav sosial kompetanse 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven har et positivt selvbilde • Eleven har gode sosiale relasjoner på skolen – minst én god venn • Skolefaglig mestring
Familie	
<ul style="list-style-type: none"> • Psykiske lidelser hos foresatte • Samspillsvansker i familien • Endrede familiesituasjoner • Manglende grensesetting • Overbeskyttelse • Foresatte med egne negative erfaringer knyttet til skolen 	<ul style="list-style-type: none"> • God psykisk helse hos foresatte • Godt samarbeid mellom foresatte og skole • Familiens støtte i sosiale nettverk • Tydelig grensesetting
Skole	
<ul style="list-style-type: none"> • Mangelfulle rutiner for registrering og håndtering av fravær • U hensiktsmessig håndtering av og holdninger til fravær • Dårlig klasse- og læringsmiljø • Mobbing • Lite kontinuitet i opplæringen – høyt lærerfravær • Overgang mellom skoler/trinn • Lav kompetanse om barns psykiske vansker 	<ul style="list-style-type: none"> • Gode fravær rutiner • God klasseledelse • Velfungerende tilpasset opplæring • God relasjon mellom lærer og elev • Godt samarbeid mellom foresatte og skole • God informasjonsflyt ved overganger • Gode rutiner og handlingsplaner for intervensjon ved et høyt fravær • Tidlig involvering av andre instanser

Arbeidet med skolefravær kan deles inn i fire trinn

Oversikten under viser hvordan arbeidet med fraværsoppfølging for elever i Senjaskolen skal foregå, hvilke tiltak som skal settes inn når, og hvordan rollefordelingen skal være.

Trinn	Hva	Ansvarlige
Trinn 1: Forebygging av skolefravær		
Trinn 1 Kontinuerlig	<ul style="list-style-type: none"> - Forebyggende arbeid med et godt skolemiljø. - Jevnlige elevsamtaler der blant annet fravær er et tema. - Rutiner for oppfølging av fravær gjennomgås på hvert foreldremøte. Informasjonsfoldere deles ut. - Foreldre informerer kontaktlærer dersom eleven ofte må presses til å gå på skolen. Dette gjelder også ved problematferd på kvelden før/morgenen hjemme. - Foreldre gir skolen beskjed på morgenen om fravær og hvilken type fravær det er (helsemessig, religiøst etc.). Dersom slik beskjed ikke blir gitt, kontakter kontaktlærer foreldre samme dag. - Kontaktlærer orienterer foresatte dersom han/hun erfarer at skoledagen oppleves som strevsom for eleven (stadige «vondter», vil hjem, vil ikke delta, er nedstemt e.l) - Fravær føres daglig og i hver skoletime - Kontaktlærer oppsummerer fraværet ukentlig og må særlig være oppmerksom på mønster i fravær. - To ganger pr semester – gjennomgang av fravær på trinn/teamtid med ledelsen. - To ganger pr semester – ledelsen gjennomgår skolens samlede fravær 	Skolens ledelse Kontaktlærer Miljøteam
Trinn 2: Identifisering og kontakt		
Trinn 2 Innen kort tid	<ul style="list-style-type: none"> - Kontaktlærer oppdager raskt bekymringsfullt skolefravær - Kontaktlærer ringer foresatte for å sjekke om det er grunn til bekymring for fraværet - Det bør tidlig vurderes tiltak innunder kap.9A - Hvis ikke bekymring, fortsett å følge opp ved nytt fravær - Hvis bekymring, gå til trinn 3 	Kontaktlærer Skolens ledelse
Trinn 3: Kartlegging, tiltak og evaluering		
Trinn 3 Innen 3 uker	<ul style="list-style-type: none"> - Skolens ledelse informeres og tar ansvaret for den videre oppfølgingen. Oppfølgingen kan delegeres. - Kontaktlærer innkaller elev og foreldre til et møte - Kartlegging (faglig, psykososialt, fraværets funksjon) - Saken kan drøftes med PP-tjenesten - Andre aktuelle instanser vurderes inn - Tiltak utarbeides og gjennomføres (<i>bruk samarbeidsavtale fra ressursbanken</i>) - Evaluering etter tre uker (<i>bruke evalueringsskjema fra ressursbanken</i>) - Ved behov for opprettholdende tiltak, lages ny plan med gitte tidsfrister. Ved behov for videre tiltak, gå til trinn 4. 	Skolens ledelse Kontaktlærer Ressursteam informeres PPT Helsetjenester
Trinn 4: Behov for ytterligere tiltak		
Trinn 4	<ul style="list-style-type: none"> - Henvisning til PPT. - Andre aktuelle instanser kobles på - Mer omfattende kartlegging av risiko og ressurser gjennomføres - Nye tiltak ut fra kartlegging - Jevnlig evaluering, også der fraværet blir langvarig - Skoleeier informeres 	Ledelsen Kontaktlærer PPT BUP Barneverntjenesten Skoleeier

Trinn 1 Forebygge skolefravær

Mål i trinn 1: Arbeide forebyggende med skolemiljø og fraværsoppfølging

Bekymringsfullt skolefravær kan forebygges gjennom et godt skolemiljø, skolens rutiner for fraværshåndtering, oppfølging av fravær og skole- hjem samarbeid. Alle skoler har rutiner for fraværshåndtering som er kjent og lett tilgjengelige for skolens elever, foreldre og lærere:

Fraværsoppfølging

1. Førings av fravær

- Kontaktlærer er ansvarlig for at elevens fravær er oppdatert.
- Faglærere skal også føre fravær daglig.

2. Kontakt mellom skole og hjem

- Rutiner for oppfølging av fravær gjennomgås på hvert foreldremøte på høsten. For elever som begynner på skolen i løpet av året, skal foresatte orienteres særskilt av kontaktlærer. Informasjonsfoldere deles ut. Informasjonen gjøres i tillegg synlig på skolens digitale plattform.
- Foreldre skal gi beskjed til skolen på elevens første fraværsdag.
- Dersom foreldrene ikke tar kontakt, skal kontaktlærer ringe foreldrene for å avklare fraværet på elevens første fraværsdag. Ved bekymring for fraværet informeres ledelsen.
- Kontaktlærer skal informere foreldre umiddelbart ved alt udokumentert fravær. Ledelsen informeres. På barneskolen skal dette skje i løpet av første time og på ungdomsskolen senest ved skoledagens slutt. Hvis skolen er kjent med udokumentert fravær skal dette tas opp med hjemmet så fort det lar seg gjøre.
- All kontakt skolen har med foreldre og/eller elev vedrørende fravær skal loggføres. Skolens ledelse må ha tilgang til denne dokumentasjonen.

3. Oppfølging på trinn

- Kontaktlærer skal gjennomgå fraværet til sine elever ukentlig.
- Ledelsen deltar på gjennomgang av fravær på trinnmøter minst to ganger i halvåret.

4. Drøfting av fravær på skolen

- Fravær skal være tema på skolens møter i ressursteam.
- Gjennomgang av fravær på trinn/team to ganger i halvåret.
- Ledelsen gjennomgår fraværshåndteringen og skolens samlede elevfravær to ganger i halvåret.

perioden. Samarbeidsavtalen bør også inneholde en plan B, det vil si hva som skal gjøres hvis tiltakene raskt viser seg ikke å virke.

Ved bekymring er det viktig å få andre instanser raskt på banen. Både PP-tjenesten og skolehelsetjenesten vil være en viktig samarbeidspartner. Skolen kan vurdere å oppfordre eleven og foreldrene til et besøk hos fastlegen. Det er viktig å sjekke ut somatiske faktorer som slapphet, magevondt, hyppige infeksjoner osv. Fastlegen kan også være en viktig støttespiller knyttet til psykisk helse. Det er fastlegen som henviser dersom det er behov for hjelp fra spesialisthelsetjenesten.

Evaluering

Samarbeidsavtalen og tiltakene skal evalueres og det skal avtales et møte mot slutten av perioden. Noen ganger vil det være behov for å evaluere avtalen underveis, eksempelvis ukentlig. I evalueringsmøtet skal effekten av tiltakene vurderes.

- Dersom fraværet har gått merkbart ned eller opphørt vurderer aktørene om tiltakene skal avsluttes eller fortsette.
- Dersom fraværet har gått noe ned, vurderer aktørene om de skal lage en ny samarbeidsavtale, drøfte eventuelt nye tiltak, eller gå inn i trinn 4.
- Det avklares om andre instanser skal delta i arbeidet.
- Det vurderes å opprette en ansvarsgruppe.
- Dersom fraværet er uendret eller økende skal skolen gå til trinn 4.

Trinn 4 Behov for ytterligere tiltak

Mål i trinn 4: Redusere omfanget av skolefraværet

Prinsippet i denne fasen er å vurdere hvilke behov eleven har og hvordan de ulike faginstansene kan bidra for å redusere omfanget av skolefraværet. På dette trinnet skal skolen, i samarbeid med foreldrene og eventuelt eleven, henvise eleven til PP-tjenesten.

Elementer i trinn 4:

- Skolen gjennomfører en utvidet kartlegging av eleven og situasjonen rundt eleven.
 - Skolen finner nye tiltak rundt eleven
 - Eleven henvises til PP-tjenesten.
 - Det avklares om andre instanser skal kobles på
 - Melding til barneverntjenesten vurderes.
 - Det systematiske arbeidet rundt eleven fortsetter selv om fraværet blir langvarig
 - Skoleeier varsles
-

Ansvarsgruppemøte

Når det er besluttet å gå til trinn 4, kaller skolen inn til et møte med PP-tjenesten, foreldre, eleven selv og eventuelt andre instanser. Målet er å drøfte mulige tiltak.

På dette trinnet skal det også drøftes om det skal sendes en bekymringsmelding til barneverntjenesten.

RESSURSBANK

Tiltakssirkelen – et nyttig verktøy for å arbeide med skolefravær

Tiltakssirkelen er en modell som kan brukes for oppfølging av skolefravær. Den er utarbeidet av Anneli Otnes (2016). Modellen kan brukes ved alle alvorlighetsgrader av fravær. Årsakene til skolefravær er ofte sammensatt eller uklare, og det kan være vanskelig å skille årsaker og opprettholdende faktorer. Tiltakssirkelen inneholder ulike områder som man vet påvirker fravær og tilstedeværelse, uavhengig av årsak. Ved en slik helhetlig tilnærming er det lettere å finne løsninger, heller enn å plassere skyld.

Tiltakssirkelen (Otnes, 2016).

Skolen tar med seg modellen i det første samarbeidsmøtet. I fellesskap går man gjennom område for område. Man rekker neppe alle i første møte. Det kan være lurt å ikke begynne med det vanskeligste (ofte hjemmeforhold og individuelle faktorer). Relasjoner til voksne på skolen er et godt sted å starte. For hvert område leter man etter ressurser og

risiko. Hensikten er å finne små tiltak som øker eller opprettholder ressursene og/eller små tiltak som minsker risiko. Hvis for eksempel et godt forhold til kontaktlærer er en ressurs, kan et mulig tiltak være å sette av faste tider i uka hvor lærer sender SMS eller tar en prat med eleven. Dersom en risikofaktor er at barnet har søvnproblemer og er trett om morgenen, vil et mulig tiltak være at helsesykepleier eller andre i helsetjenesten hjelper familien med dette. Poenget er å bygge eleven som helhet, ikke bare se på skolefraværet.

Alle deltakere i møtet skal gå ut av møtet med tiltak, små eller store, som de skal utføre frem til neste møte. Det kan være små oppgaver, som at rektor hilser blidt når hun treffer eleven i gangen, eller mer omfattende tiltak som at kontaktlærer sammen med eleven utarbeider en redusert timeplan. I veldig fastlåste eller langvarige saker kan det være lurt at eleven selv ikke har tiltak, men at «alle andre» begynner arbeidet, og at eleven kobler seg på etter hvert. Prinsippet «alle bekker små...» er sentralt, heller enn å finne de store revolusjonerende tiltak.

Foreldres tillit til skolen er en forutsetning for å lykkes. Hvis dette viser seg å være et vesentlig tema, er det viktig å jobbe med det tidlig. Det er alltid skolen og faginstansen, som er de profesjonelle aktørene, som har ansvaret for å skape en god relasjon til foreldrene.

I saker der eleven har vært hjemme over lang tid kan relasjoner til medelever og fritid være relevante tema å ta tidlig. For noen kan første steg etter langvarig fravær være knyttet til aktiviteter på fritiden.

Struktur på skolen

Tiltak:

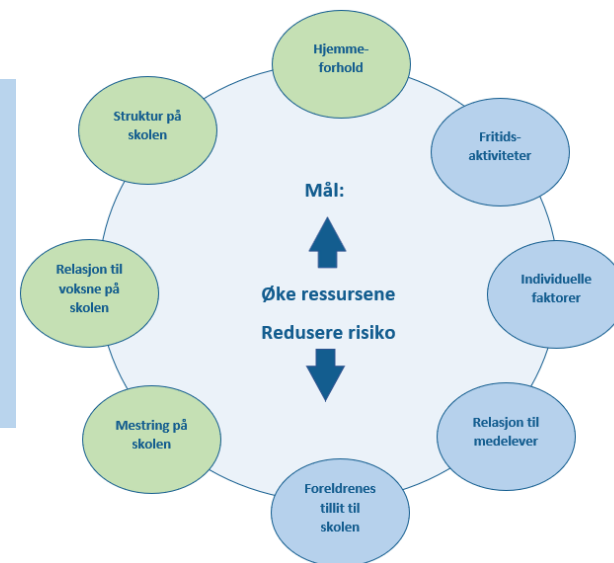
- Kontaktlærer og elev utarbeider redusert timeplan
- Ledelsen sjekker om rutiner for registrering av fravær følges
- Eleven lager plan for uka i samarbeid med rådgiver/kontaktlærer
- Kontaktlærer sørger for å sikre forutsigbarhet for eleven ved å gi beskjed ved f.eks. planlagt vikar eller spesielle aktiviteter på skolen
- Ledelsen vurderer sammen med kontaktlærer om gruppeinndelinger og klasseromstruktur er hensiktsmessig for eleven
- Miljøarbeider organiserer lekegrupper i friminuttene

Hjemmeforhold

Tiltak:

- Foreldre jobber med morgenrutiner for å få bedre start på dagen
- Helsesøster bistår foreldre i å få gode rutiner
- Far kontakter Familievernkontoret for å få hjelp til å samarbeide bedre som skilte foreldre
- Skolen vurderer om Barneverntjenesten bør involveres
- Mor kjører til skolen for en periode
- Foreldre innfører faste kveldsrutiner og begrensning av elektronikk før leggetid.

Fritid

Tiltak:

- Familien inviterer klassekamerater på pizzakveld
- Faglærer utnytter interesser i skolearbeid, f.eks ved å skrive prosjektoppgave om en hobby
- Kontaktlærer samarbeider med SFO angående relasjon til medelever
- Mor og far prøver å bidra til at sosiale relasjoner opprettholdes på tross av fravær
- Hvis mulig, følge opp fritidsaktiviteter på tross av skolefravær
- Gå tur med naboens hund
- Kontaktlærer og far tar initiativ til samarbeid med fritidsklubb

Individuelle faktorer

Tiltak:

- Kontaktlærer legger til rette for å kunne bruke interesser/hobbyer i skolearbeidet
- Lærere legger merke til og kommenterer positive egenskaper (f.eks. hjelpsomhet, tålmodighet og ol.)
- Støttesamtaler hos rådgiver/helsesøster
- Vurdere behov for henvisning til BUP osv.
- Mulighet til å trekke seg tilbake: få arbeide alene på biblioteket når det er mye bråk i klassen

Relasjon til medelever

Tiltak:

- Koble eleven til en medelev (læringspartner)
- Eleven får være hjelpelærer i musikktime
- Plassere elev i grupper sammensatt kun av elever hun/han er trygg på
- Lage klasseregler for godt miljø og samspill
- Fadderordning
- Klassen sender brev/SMS til eleven med hyggelig hilsen ved lengre fravær
- Mulighet for å skifte i egen garderobe

Foreldres tillit til skolen

Tiltak:

- Når avtaler ikke følges opp, sjekk ut hva det handler om
- Skolen har ansvar for god dialog når foreldre klager eller er misfornøyd
- Rektor inviterer foreldre til samtale
- Foreldre med egne negative skoleerfaringer unnlater å formidle disse til barna
- Rask beskjed til foreldre når elever uteblir uten beskjed
- Kontaktlærer sender SMS til foreldre hvis eleven ikke har møtt
- Lærere passer på å formidle til foreldrene at de liker elven

Mestring på skolen

Tiltak:

- Mattelærer sjekker ut om eleven trenger mer utfordrende oppgaver
- Jobbe for å dempe fokus på presentasjoner
- Skole/PPT kartlegger eventuelle lærevansker
- PPT vurderer behov for tilrettelegging
- Justere mengde/type lekser
- Undervisning i smågrupper
- Far hjelper til med engelsklekser
- «Åpen- bok-prøve»

Hjelp til samtale

Første samtale: Ideer til samtalen i begynnelsen av trinn 3, når bekymringsfullt fravær er avdekket og kontaktlæreren har første samtale med elev og foreldre.

Kartleggingssamtale ved bekymring for fravær	
Rammer for en god samtale	<ul style="list-style-type: none"> • Sørg for gode fysiske rammer for samtalen. Velg et møterom der dere ikke blir forstyrret og avtal på forhånd hvor lang samtalen skal være. • Avklar med eleven om han/hun vil være med på samtalen. Hvis eleven ikke deltar, er det viktig at eleven opplever å få god informasjon om hva som blir sagt og gjort, og hvorfor. Forbered deg godt. Forhør deg i forkant av møtet med andre lærere eleven forholder seg til, ansatte på SFO, etc. som kan bidra med viktig informasjon. • Ta høyde for følelsesmessige reaksjoner hos foresatte og elev. • Bekreft og anerkjenn følelsene uten å gå i forsvar.
Samtalens start	<ul style="list-style-type: none"> • Start med å informere om at et av formålene med samtalen er å dele skolens bekymring for elevens skolefravær. • Gi en konkret tilbakemelding på omfanget av fraværet. Informer om at skolen har rutiner for oppfølging av bekymringsfullt skolefravær og at dette innebærer at det gis informasjon til skolens ledelse, samt at det gjennomføres en samtale med målsetting om å komme frem til tiltak som vil gi en normal tilstedeværelse. • Informer om at skolen har ansvaret for at elever har en god og trygg skolehverdag og at foreldre har ansvar for at eleven kommer til skolen. Elever har opplæringsplikt, og foresatte har ansvar for at skolen får gitt den opplæringen. • Det kan være nyttig å vise foresatte veilederen for bekymringsfullt skolefravær.
Forslag til spørsmål: Eleven	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan trives du på skolen og på fritiden? Har du venner på skolen? Hva liker du å gjøre på fritiden? Er det noe du opplever som vanskelig eller ubehagelig på skolen? Er det spesielle fag du liker / ikke liker? Hvordan opplever du prøver? Hvordan går det med lekser? • Er det noen lærere eller andre voksne på skolen som du har et godt / ikke godt forhold til? Blir du plaget eller mobbet på skolen, i friminutt, på skoleveien eller i fritiden? • Hva gjør du når du ikke er på skolen? • Hvordan kunne du ønske at skoledagen din var?

<p>Forslag til spørsmål:</p> <p>Foresatte</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan opplever du/dere at barnet trives på skolen/fritiden? - Opplever du/dere at det er spesielle årsaker til at barnet ikke er på skolen? - Kan det være forhold på skolen som gjør at barnet har fravær? Har dere tillitt til skolen? - Kan det være forhold utenfor skolen som gjør at barnet har fravær? - Er det helsemessige årsaker til at barnet er borte fra skolen? - Hva gjør eleven når han/hun er hjemme fra skolen? Hvordan er elevens morgenrutiner? Kveldsrutiner? <p>Kartlegg foresattes behov for støtte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er det noe du/dere som foresatte har behov for hjelp til? Hvem kan hjelpe? - Hva tenker du/dere at skolen kan gjøre for at barnet skal komme på skolen? - Gi en kort oppsummering av samtalen. Avtal veien videre. - Avklar tydelige rammer for videre kontakt: avklar hyppighet for kontakt, bli enige om bruk av e-post/sms/telefonid. Personsensitiv informasjon skal ikke sendes på e-post.
<p>Samtalens avslutning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fyll ut samarbeidsavtalen med aktuelle tiltak, og avtal tid for et evalueringsmøte innen tre uker. • Dersom det er behov for ytterligere kartlegging, eller det ikke er tydelig hvilke tiltak som bør i verksettes, avtales et nytt møte innen en uke. Ledelsen skal være representert.
<p>Etter samtalen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Har du gjort deg noen tanker om hvilke faktorer som kan være utløsende og opprettholdende for problematikken? • Er det behov for å drøfte saken med PPT og/eller barnevern? • Gjør en vurdering om det er nødvendig med bekymringsmelding til barneverntjenesten. Er du er i tvil kan du ringe barneverntjenesten og drøfte saken anonymt. • Skriv referat og send kopi til foresatte.

Samarbeidsavtalen kan inngå som en del av aktivitetsplanen, jmf. Opplæringsloven § 9A-4. Dersom årsaken til fraværet kan defineres under § 9A-4, kan malen for aktivitetsplanen benyttes.

Evaluering av samarbeidsavtale

Navn:	Fødselsdato:	Trinn:
Sted, Dato: Tilstede ved evalueringen: <i>Sted, dato og de som er til stede på evalueringsmøtet noteres</i>		
EVALUERING AV MÅL og DELMÅL: Evaluering av delmål. Evaluering bør også skje fortløpende sammen med eleven med vekt på mestring av delmål. Evaluering av samarbeidsavtalen skal gjøres innen tre uker fra utarbeidelsen.		EVALUERING AV TILTAK: Vurder hvorvidt tiltakene har vært effektive i arbeidet med å nå delmålene.
Basert på evalueringen er det avtalt følgende (kryss av): ☐ Det er ikke lenger behov for systematisk oppfølging av skolefravær. ELLER ☐ Det utarbeides en ny samarbeidsavtale. Behov for videre henvisning til f.eks. PPT, BUP, barneverntjenesten, eller andre instanser er blitt vurdert.		
Avtalen gjelder for de neste (som regel tre) ukene. Den skal evalueres (dato): (dato for evalueringsmøte)		
Signaturer på evaluering: <i>De som er tilstede på evalueringsmøtet signerer.</i>		

Når skal bekymringsmelding sendes til barneverntjenesten?

Bekymringsfullt skolefravær kan være et tegn på at et barn/en ungdom kan ha behov for støtte fra barneverntjenesten. Dersom det er grunn til å tro at fraværet skyldes forhold i hjemmet eller den oppfølgingen barnet får bør barnevernet involveres.

Ansatte som bekymrer seg for et barns utvikling eller helse bør ta kontakt med barneverntjenesten for å drøfte saken. Alvorlige bekymringer kan utløse meldeplikt til barneverntjenesten. Plikten til å melde er personlig, men tjenestene skal ha gode rutiner for hvordan slike situasjoner skal håndteres.

Det er stort sett alltid en fordel at foreldrene er informert og om mulig involvert når melding sendes til barneverntjenesten. Mange foreldre kan synes at en slik melding er belastende og det er da viktig å vektlegge hva barneverntjenesten kan bidra med av hjelp. Ofte vil langvarig skolefravær ha behov for innsats fra flere tjenester.

Barneverntjenesten kan ha en koordinatrorolle i et slikt arbeide. Når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding, har den ansvar for å utrede barnets situasjon og foreslå aktuelle tiltak. I alvorlige tilfeller kan barneverntjenesten foreslå tiltak mot foreldrenes og barnets vilje.

En undersøkelse i barnevernet skal normalt ferdigstilles innen tre måneder. I denne perioden vil barneverntjenesten snakke med barnet/ ungdommen, foreldrene samt innhente informasjon fra aktuelle offentlige instanser.

Barneverntjenesten kan iverksette flere ulike tiltak fra familieveiledning og tiltak for å endre ungdommens atferd. I de alvorligste tilfellene kan barneverntjenesten be om at familien pålegges hjelpetiltak. Barneverntjenesten kan også plassere barnet eller ungdommen utenfor hjemmet.

Hjem	<ul style="list-style-type: none"> Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Foresatte kan straffes med bøter dersom de forsømmer dette ansvaret. Foresatte har ansvaret for å sørge for at deres barn får utdanning etter deres evner og forutsetninger. Foresatte må levere skriftlig melding til skolen hvis en elev er fraværende, og søke om permisjon ved ønske om at elever skal være fraværende fra skolen utenom angitte ferier. 	<p><i>Opplæringsloven § 2-1</i></p> <p><i>Lov om barn og foresatte §30</i></p> <p><i>Opplæringsloven § 2-11</i></p>
Elev	<ul style="list-style-type: none"> Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Fravær kan få konsekvenser for ordenskarakteren. Fravær føres på vitnemålet. 	<p><i>Opplæringsloven § 2-1</i></p> <p><i>Opplæringsloven § 3-5</i></p> <p><i>Opplæringsloven § 2-11 Forskrift til opplæringsloven § 3-41</i></p>

Ansvarsområder	Relevant lovverk	Hvem kan henvise?	Når skal det henvises?
Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	<p><i>Opplæringsloven § 5-6</i></p> <p><i>Opplæringsloven §§ 5-1, 5-7</i></p> <p><i>Stortingsmelding 30 (2013 - 2014)</i></p>	<p>I tillegg til foresatte kan både helsestasjon, barnehage og skole melde behov for bistand fra PPT. Barn og unge kan selv ta kontakt med PPT.</p>	<p>Ved bekymringsfullt skolefravær skal det henvises til PPT dersom skolens tiltak (utarbeidet i samarbeidsavtalen) ikke har ført til endringer ved elevens tilstedeværelse på skolen.</p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Skolehelsetjenesten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Helsepsykiatere arbeider med helsefremming, forebygging og tidlig intervensjon. • Helsetjenesten skal tidlig identifisere skjevutvikling og utsatthet hos barn og unge, og bidra til å sette inn tiltak på ulike arenaer i barn og unges liv for å snu en negativ utvikling. • Helsepsykiatere jobber på individ-, gruppe-, og systemnivå og samarbeider med skolen, foresatte og andre tverrfaglige samarbeidspartnere. Helsepsykiatere kan videreformidle kontakt med psykisk helseteam, fastlege eller andre instanser ved behov. 	<p><i>Nasjonal faglig retningslinje for helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom</i></p>	<p>Tilbud til alle skoleelever i kommunen. Det er ikke nødvendig med henvisning.</p>	<p>Det er en skolehelsetjeneste ved hver skole i kommunen. Skole, foresatte og elev står fritt til å søke hjelp og råd hos skolehelsetjenesten</p>
---	--	---	--	--

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Barneverntjenesten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barneverntjenesten skal bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Tjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. • Barneverntjenestens viktigste oppgaver er å undersøke hvordan barnets hverdag er, gi den hjelpen som passer best for barn og familier i den situasjonen de er i, hjelpe familien å komme i kontakt med andre hjelpeinstanser og samarbeide med andre instanser ved behov. • Barneverntjenestens arbeidsområde er å gi hjelp i hjemmet og sikre at barn og unge får nødvendig hjelp og omsorg dersom de trenger det. Tiltakene som settes inn igangsettes som regel med samtykke fra familien. Det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak til barnets beste. 	<p><i>Barnevernloven § 1-1</i> <i>Barnevernloven § 4-3</i></p>	<p>Alle kan sende muntlig eller skriftlig bekymringsmelding til barneverntjenesten. Som privatperson er det mulig å være anonym. Offentlige instanser har melde- og opplysningsplikt dersom de har grunn til å tro at et barn blir utsatt for grov omsorgssvikt. Meldere får skriftlig tilbakemelding om at bekymringsmelding er mottatt, og om den henlegges eller om det åpnes undersøkelse.</p>	<p>Alle som er bekymret for et barns utvikling eller omsorg kan ta kontakt med barneverntjenesten om dette. Foresatte kan selv kontakte Barneverntjenesten. Offentlige instanser skal, dersom det er grunn til å tro at det foreligger alvorlig omsorgssvikt eller når et barn har vist vedvarende atferdsvansker, gi melding til barneverntjenesten. Både private og offentlige instanser kan drøfte saker anonymt med barneverntjenesten.</p>
--	--	--	--	---

Ansvarsområder	Relevant lovverk	Hvem kan henvise?	Når skal det henvises?
<p>BUP</p> <ul style="list-style-type: none"> • BUP er et poliklinisk helsetilbud innenfor psykisk helsevern som retter seg mot barn og ungdom under 18 år og deres familier. • BUP har spesifikk kompetanse innen utredning og behandling av barn og unges psykiske helse, som for eksempel følelsesmessige vansker og konsentrasjons- og atferdsmessige vansker. • BUP arbeider både individuelt med eleven og med dens familie. I noen tilfeller kan BUP henvise videre til mer spesialiserte tjenester innen psykisk helsevern. 	<p><i>Lov om helsepersonell</i> <i>Lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern</i> <i>Lov om spesialisthelsetjenester</i> <i>Lov om pasientrettigheter</i></p> <p><i>Psykisk helsevern for barn og unge-</i> <i>Prioriteringsveileder</i></p>	<p>Barneverntjenesten, psykolog og fastlege kan henvise til BUP med samtykke fra foresatte. Barn over 16 år må samtykke til henvisning til BUP.</p>	<p>Dersom barnet trenger psykisk helsehjelp og tiltak på kommunalt nivå ikke har ført frem, anbefales det å henvise til BUP. BUP vil da vurdere henvisningen og fatte vedtak om behandlingsfrist innen 10 virkedager.</p>
<p>Fastlegen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fastlegen er en viktig støttespiller i å avklare elevens somatiske tilstand. • Fastlegen kan viderehenvise barn og unge til spesialisthelsetjenesten. 		<p>Foresatte og barn/ ungdom kan selv kontakte fastlegen ved ønske eller behov.</p>	<p>Dersom eleven viser eller beskriver symptomer på somatiske plager bør fastlegen kontaktes.</p>

OBS! De forskjellige instansene skal innhente muntlig og/eller skriftlig samtykke fra foresatte og eventuelt elev for å kunne dele opplysninger vedrørende eleven.

